

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “White Paper dwar l-Intelliġenza Artifiċjali — Approċċ Ewropew għall-eċċellenza u għall-fiduċja”

(COM(2020) 65 final)

(2020/C 364/12)

Relatur: **Catelijne MULLER**

Konsultazzjoni	Kummissjoni, 9.3.2020
Baži legali	Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	25.6.2020
Adottata fil-plenarja	16.7.2020
Sessjoni plenarja Nru	553
Riżultat tal-votazzjoni	
(favur/kontra/astensjonijiet)	207/0/6

1. Konkluzjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1. Il-KESE jifrah lill-Kummissjoni għall-istrateġija tagħha stabbilita fil-White Paper dwar l-Intelliġenza Artifiċjali (IA), biex tiġi mhegġa l-adozzjoni ta' teknoloġiji tal-IA filwaqt li tiġi żgurata wkoll il-konformità tagħhom man-normi etiċi, ir-rekwiziti legali u l-valuri soċjali Ewropej.

1.2. Il-KESE jilqa' wkoll l-għan li jiġu sfruttati l-punti ta' saħħa Ewropej fis-swieq industrijali u professjonali u jenfasizza l-importanza li jissahħu **l-investment, l-infrastruttura, l-innovazzjoni u l-ħiliet** sabiex in-negozji, inklużi l-SMEs, u s-soċjetà kollha kemm hi jkunu jistgħu jahtfu l-opportunitajiet tal-IA. L-innovazzjoni tal-IA jenhntieg li titrawwem biex jiġu massimizzati l-benefiċċji tas-sistemi tal-IA, filwaqt li fl-istess hin jiġu evitati u minimizzati r-riskji tagħhom.

1.3. Madankollu, huwa jqis li l-attenzjoni fuq sempliċi IA mmexxija mid-data hija wisq stretta biex l-UE ssir il-veru mexxej fl-IA avvanzata, affidabbli u kompetittiva. **Il-KESE jhegġeg lill-Kummissjoni tippromovi wkoll generazzjoni ġdida ta' sistemi tal-IA li huma mmexxija mill-gharfien u bbażati fuq ir-raġunament, u li jirrispettaw il-valuri u l-principji tal-bniedem.**

1.4. Il-KESE jstieden lill-Kummissjoni biex: (i) **trawwem il-multidixxiplinarjetà fir-riċerka**, billi tinvolvi dixxiplini oħra bħal-liġi, l-etika, il-filosofija, il-psikoloġija, ix-xjenzi tax-xogħol, l-istudji umanistiċi, l-ekonomija, eċċ.; (ii) **tinvolvi lill-partijiet interessati rilevanti** (trade unions, organizzazzjonijiet professjonali, organizzazzjonijiet tan-negozji, organizzazzjonijiet tal-konsumatur, NGOs) fid-dibattitu dwar l-IA u bħala msieħba indaqs fi proġetti ta' riċerka u fi proġetti oħrajn iffinanzjati mill-UE bħas-Shubija Pubblika-Privata dwar l-IA, djalogi mas-settur, u l-programm għall-adozzjoni tal-IA fis-settur pubbliku u ċ-ċentru ta' referenza; u (iii) tibqa' **teduka u tinforma lill-pubbliku ġenerali** dwar l-opportunitajiet u l-isfidi tal-IA.

1.5. Il-KESE jhegġeg lill-Kummissjoni tikkunsidra aktar fil-fond **l-impatt tal-IA fuq l-ispettru sħiħ tad-drittijiet fundamentali u l-libertajiet**, inklużi, iżda mhux limitati għad-dritt ta' proċess ġust, ta' elezzjonijiet ġusti u miftuħa, u ta' għaqda u dimostrazzjoni, kif ukoll id-dritt ta' nondiskriminazzjoni.

1.6. Il-KESE jibqa' **jopponi li tiġi introdotta kwalunkwe forma ta' personalità ġuridika għall-IA**. Din iddghajef l-effett ta' rimedju preventiv tal-liġi dwar ir-responsabbiltà u tkun ta' riskju serju ta' periklu morali kemm fl-iżvilupp kif ukoll fl-użu tal-IA, meta tohloq opportunitajiet għall-abbuż.

1.7. Il-KESE jappella għal **approċċ soċjotekniku kontinwu u sistematiku**, li jqis it-teknoloġija mill-perspettivi kollha u minn angoli diversi, minflok valutazzjoni tal-konformità minn qabel ta' darba (jew saħansitra waħda ripetuta b'mod regolari) tal-IA b'riskju għoli.

1.8. Il-KESE jwissi li r-rekwiżit tas-settur ta' "riskju għoli" jista' jeskludi hafna applikazzjonijiet u użi tal-IA li b'mod intrinsiku huma ta' riskju għoli, flimkien mar-rikonoxximent bijometriku u l-IA użata fir-reklutaġġ. Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni thejji lista ta' **karatteristiċi komuni ta' applikazzjonijiet jew użi tal-IA li huma meqjusa intrinsikament ta' riskju għoli**, irrispettivament mis-settur.

1.9. Il-KESE jissuggerixxi bil-qawwa li kwalunkwe użu tar-rikonoxximent bijometriku jkun permess biss: (i) jekk ikun hemm effett ippruvat b'mod xjentifiku, (ii) f'ambjenti kkontrollati, u (iii) taht kundizzjonijiet stretti. **L-użu mifruq tar-rikonoxximent bijometriku bbażat fuq l-IA għas-sorveljanza jew għat-traċċar, il-valutazzjoni jew il-kategorizzazzjoni tal-bnedmin jew tal-imġiba jew l-emozzjonijiet tal-bnedmin għandu jiġi pprojbit.**

1.10. Il-KESE jirrakkomanda **involvement bikri u mill-qrib tal-imsieħba soċjali** meta jiġu introdotti sistemi tal-IA fuq il-postijiet tax-xogħol, f'konformità mar-regoli u l-prattiki nazzjonali applikabbli, sabiex jiġi żgurat li s-sistemi jistgħu jintużaw u jikkonformaw mad-drittijiet tal-haddiema u l-kundizzjonijiet tax-xogħol.

1.11. Il-KESE jirrakkomanda wkoll l-involvement bikri u mill-qrib ta' dawk tal-impjegati li fl-aħħar mill-aħħar se jkunu qegħdin jaħdmu b'sistema tal-IA, kif ukoll tal-haddiema li għandhom għarfien espert legali, dwar l-etika u fix-xjenzi umanistiċi, meta jintroduċu sistemi tal-IA, sabiex jiġi żgurat li s-sistemi jkunu allinjati mar-rekwiżiti legali u etiċi, kif ukoll mal-htigijiet tal-haddiema, sabiex il-haddiema jżommu l-awtonomija fuq xogħolhom u li s-sistemi tal-IA jkunu tali li jtejbu l-hiliet tal-haddiema u s-sodisfazzjon tax-xogħol.

1.12. **It-tekniki u l-approċċi tal-IA użati fil-ġlieda kontra l-pandemija tal-coronavirus għandhom ikunu robusti, effettivi, trasparenti u spjegabbli. Barra minn hekk, dawn għandhom jirrispettaw id-drittijiet tal-bniedem, il-prinċipji etiċi u l-leġislazzjoni eżistenti, u jkunu ġusti, inklużivi u volontarji.**

1.13. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex tassumi rwol ta' tmexxija sabiex tiżgura koordinazzjoni aħjar fl-Ewropa tas-soluzzjonijiet u l-approċċi tal-IA użati fil-ġlieda kontra l-pandemija tal-coronavirus.

2. Il-White Paper tal-UE dwar l-IA

2.1. Il-KESE jinnota bi pjaċir li l-Kummissjoni Ewropea adottat hafna mir-rakkomandazzjonijiet minn Opinjonijiet preċedenti tal-KESE u l-Grupp ta' Esperti ta' Livell Għoli dwar l-IA, jinkoraġġixxi l-adozzjoni ta' teknoloġiji tal-IA filwaqt li tiġi żgurata wkoll il-konformità tagħhom man-normi etiċi, ir-rekwiżiti legali u l-valuri soċjali Ewropej, sostnuti minn dik li ssejnhilha "ekosistema ta' eċċellenza u ta' fiduċja".

2.2. Il-KESE jilqa' l-proposti mmirati lejn in-negozji, inklużi l-SMEs, u s-soċjetà kollha kemm hi biex jinħatfu l-opportunitajiet tal-iżvilupp u l-użi tal-IA. Il-KESE jenfasizza l-importanza li jissahħu l-investment, l-infrastruttura, l-innovazzjoni u l-hiliet biex jittejjeb is-suċċess kompetittiv tal-UE fil-livell globali.

L-approċċ human-in-command

2.3. Madankollu, il-White Paper hija wkoll xi ftit "fatalistika" fit-ton tagħha, u tissuggerixxi li l-IA "hija dominanti fuqna", u b'hekk ma thallilna l-ebda għażla oħra hlief li nirregolaw l-użu tagħha. Il-KESE jemmen tassew fl-impenn tal-UE biex tiżgura li l-Ewropa taċċetta biss l-IA li tkun affidabbli u li għalhekk għandha tiehu pożizzjoni ferm aktar b'sahhitha dwar din il-kwistjoni. Għalhekk, il-KESE jhegġeġ lill-Kummissjoni biex dejjem iżżomm l-għażla miftuħa f'kull hin li ma taċċettatax ċerti tipi ta' (użi ta') IA. Dan huwa dak li l-KESE ilu jappella għalih u li għandna bżonn nrawmu — approċċ "**human-in-command**" fir-rigward tal-IA.

Nisfruttaw l-IA fl-Ewropa — definizzjoni li thares 'il quddiem

2.4. Id-definizzjoni ta' hidma ta' IA fil-White Paper hija “gabra ta' teknoloġiji li jgħaqqdu flimkien id-data, l-algoritmi u l-qawwa komputazzjonali”. Aktar 'l isfel fit-test, **data** u **algoritmi** huma ddefiniti bhala l-elementi ewlenin tal-IA. Madankollu, dik id-definizzjoni tkopri kwalunkwe software li qatt inkiteb, mhux biss l-IA. Għad ma hemm l-ebda definizzjoni ta' IA, li hija terminu generiku għal firxa ta' applikazzjonijiet tal-kompjuter, li hija aċċettata b'mod universali.

2.5. **Is-sempliċi attenzjoni tal-White Paper fuq IA mmexxija mid-data hija wisq stretta biex l-UE ssir il-veru mexxej fl-IA avvanzata, affidabbli u kompetittiva.** Il-White Paper ma tqisx hafna sistemi promettenti tal-IA, u għalhekk teskludi t-tmexxija u r-regolamentazzjoni tagħhom. Il-KESE jhegġeg lill-Kummissjoni biex tippromovi wkoll generazzjoni ġdida ta' sistemi tal-IA li jintegraw approċċi mmexxija mid-data ma' **approċċi mmexxija mill-għarfien u bbażati fuq ir-raġunament**, l-hekk imsejha sistemi ibridi. Filwaqt li l-White Paper tirrikonoxxi l-bżonn ta' sistemi ibridi għall-finijiet ta' **spjegabbiltà**, il-vantaġġi ta' sistemi ibridi madankollu jmorru lil hinn mill-ispejgabbiltà: jistgħu jżidu r-ritmu tat-tagħlim u/jew iżommuh lura, u jivvalidaw u jivverifikaw il-mudell tal-apprendiment awtomatiku.

2.6. Il-White Paper tiffoka biss fuq il-preġudizzju f'rabta mad-data, iżda mhux il-preġudizzji kollha jirriżultaw minn data ta' kwalità baxxa jew limitata. **Id-disinn ta' kwalunkwe artifatt huwa fih innifsu gabra ta' għażliet ippreġudikati**, li jvarjaw mill-inputs ikkunsidrati sal-għanijiet stabbiliti li għalihom issir l-ottimizzazzjoni. Dawn l-għażliet kollha, b'xi mod jew iehor, huma xprunati mill-preġudizzji inerenti tal-persuna/persuni li jagħmluhom.

2.7. Madankollu, aktar importanti minn hekk, is-sistemi tal-IA huma aktar mis-sempliċi total tal-komponenti tas-software tagħhom. **Is-sistemi tal-AI jikkonsistu wkoll fis-sistema soċjoteknika ta' madwarhom.** Għalhekk, meta wiehed jikkunsidra l-governanza u r-regolamentazzjoni tal-IA, l-attenzjoni għandha tkun fuq l-istrutturi soċjali u ambjentali ta' madwarha: l-organizzazzjonijiet u l-intrapriżi, il-professjonijiet varji, u n-nies u l-istituzzjonijiet li johlqu, jiżviluppaw, jimmobilizzaw, jużaw u jikkontrollaw l-IA, u fuq in-nies affettwati minnha, bħaċ-ċittadini fir-relazzjonijiet tagħhom mal-gvernijiet, in-negozji, il-konsumaturi, il-haddiema, u anke s-soċjetà fl-intier tagħha.

2.8. Għandu jiġi nnotat ukoll li d-definizzjonijiet legali (għall-fini tal-governanza u r-regolamentazzjoni) huma **differenti mid-definizzjonijiet purament xjentifiċi**, filwaqt li għadd ta' rekwiżiti differenti jridu jiġu sodisfatti, bħall-inkluzività, il-preċiżjoni, il-permanenza, il-komprensività, u l-prattikabbiltà. Uħud minn dawn huma rekwiżiti legalment vinkolanti u whud jitqiesu Prattika regolatorja tajba.

Niġbru flimkien il-forzi kollha

2.9. Il-KESE jilqa' l-isforz biex jiġi indirizzat ix-xenarju frammentat tal-IA fl-Ewropa, li jinġbor flimkien ir-riċerkaturi tal-IA, jiffoka fuq l-SMEs u jstabbilixxi shubijiet mas-setturi privati u pubbliċi. Barra minn hekk, il-KESE jirrakkomanda: (i) trawwim tal-multidixxiplinarjetà fir-riċerka, billi jiġu involuti dixxiplini oħra bħal-liġi, l-etika, il-filosofija, il-psikoloġija, ix-xjenzi tax-xogħol, l-istudji umanistiċi, l-ekonomija, eċċ.; (ii) involviment tal-partijiet interessati rilevanti (trade unions, organizzazzjonijiet tan-negozju, organizzazzjonijiet tal-konsumatur, NGOs) fid-dibattitu dwar l-IA, iżda wkoll bhala msiehba indaqs fi proġetti ta' riċerka u fi proġetti oħrajn iffinanzjati mill-UE bħas-Shubija Pubblika-Privata dwar l-IA, id-djalogi mas-settur, u l-programm għall-adozzjoni tal-IA fis-settur pubbliku u ċ-ċentru ta' referenza; u (iii) li l-pubbliku generali jibqa' jiġi edukat u informat dwar l-opportunitajiet u l-isfidi tal-IA.

L-IA u l-liġi

2.10. Il-White Paper tirrikonoxxi l-fatt li **l-IA ma toperax f'dinja mingħajr liġi**. B'mod partikolari, il-KESE jilqa l-enfasi fuq l-implikazzjonijiet tal-IA għad-drittijiet fundamentali u jirrakkomanda li l-Kummissjoni tqis f'aktar dettall l-impatti tal-IA fuq sett wiesa' ta' drittijiet fundamentali u libertajiet bħal-libertà tal-kelma u l-espressjoni, u d-dritt tar-rispett tal-hajja privata (li jmur ferm 'il hinn mis-sempliċi protezzjoni tad-data tan-nies), ta' proċess ġust, ta' elezzjonijiet ġusti u miftuħa, ta' għaqda u dimostrazzjoni, u ta' nondiskriminazzjoni.

2.11. Il-KESE jilqa' l-pożizzjoni ċara meħuda fil-White Paper dwar l-applikabbiltà tas-sistemi ta' responsabbiltà eżistenti għall-IA u l-isforz biex titkompla l-hidma fuq dawk is-sistemi sabiex jiġu indirizzati r-riskji l-godda li tista' tohloq l-IA, jiġu indirizzati l-lakuni marbuta mal-infurzar fejn ikun diffiċli li jiġi ddeterminat l-operatur ekonomiku reali responsabbli, u r-reġimi jsiru adattabbli għat-tibdil tal-funzjonalità tas-sistemi tal-IA.

2.12. Il-Kummissjoni għandha tirrikonoxxi wkoll li l-IA ma għandhiex frontieri u li l-isforzi ma jistgħux u m'għandhomx ikunu limitati għall-Ewropa. Għandu jintlaħaq kunsens ġenerali fid-dinja kollha, li jagħmel użu mid-diskussjonijiet u r-riċerka tal-esperti legali, fi sforz biex jiġi stabbilit qafas legali internazzjonali komuni.

2.13. Fi kwalunkwe każ, il-KESE **jibqa' jopponi bil-qawwa l-introduzzjoni ta' kwalunkwe forma ta' personalità ġuridika għall-IA**. Din iddgħajjef l-effett ta' rimedju preventiv tal-liġi dwar ir-responsabbiltà u tkun ta' riskju serju ta' periklu morali kemm fl-iżvilupp kif ukoll fl-użu tal-IA, meta tohloq opportunitajiet għall-abbuż.

Ir-regolamentazzjoni tal-IA b'riskju għoli

2.14. Il-KESE jilqa' l-approċċ ibbażat fuq ir-riskju għall-kontroll tal-impatti tal-IA. Il-Kummissjoni habbret qafas regolatorju għall-“IA b'riskju għoli”, li jkollu jikkonforma mar-rekwiżiti dwar ir-robustezza, il-preċiżjoni, ir-riproduċibbiltà, it-trasparenza, is-sorveljanza umana, u l-governanza tad-data. Skont il-White Paper, hemm żewġ elementi kumulattivi li jikkostitwixxu l-IA b'riskju għoli: (i) settur b'riskju għoli u (ii) użu b'riskju għoli ta' applikazzjoni tal-IA. Il-White Paper iżżid żewġ eżempji ta' applikazzjonijiet jew użi tal-IA li jistgħu jitqiesu li b'mod intrinsiku huma ta' riskju għoli, jiġifieri irrispettivament mis-settur. Barra minn hekk, din tikkwalifika r-rikonoxximent bijometriku bħala applikazzjoni intrinsikament ta' riskju għoli. Il-lista eżawrjenti ta' setturi b'riskju għoli (filwaqt li tiġi riezaminata minn żmien għal żmien) issa tinkludi s-setturi li ġejjin bħala potenzjalment ta' riskju għoli: il-kura tas-saħħa, it-trasport, l-enerġija u partijiet mis-settur pubbliku.

2.15. It-tieni kriterju, li l-applikazzjoni tal-IA tintuża b'mod riskjuż, hija inqas stretta, u tissuggerixxi li jistgħu jiġu kkunsidrati livelli ta' riskju differenti. Il-KESE jissuggerixxi li s-socjeta' u l-ambjent jiziedu hawnhekk bħala oqsma ta' impatt.

2.16. Skont il-loġika tal-White Paper, applikazzjoni tal-IA **b'riskju għoli** li tintuża f'settur **b'riskju baxx** fil-prinċipju ma tkunx soġġetta għall-qafas regolatorju. Il-KESE jenfasizza li effetti negattivi mhux mixtieqa tal-IA b'riskju għoli f'settur b'riskju baxx jistgħu jeskludu mir-regolamentazzjoni applikazzjonijiet jew użi tal-IA, u b'hekk jipprovdu “opportunità” biex jiġu evitati r-regoli: bħall-eżempju tar-reklamar immirat (settur b'riskju baxx), li ntwera li għandu effetti potenzjalment ta' segregazzjoni, diskriminazzjoni u diviżivi, pereżempju matul l-elezzjonijiet jew bi pprezzar personalizzat (użu jew effett b'riskju għoli). **Il-KESE jirrakkomanda li tiffassal lista tal-karatteristiċi komuni ta' applikazzjonijiet jew użi tal-IA li għandhom jitqiesu li huma ta' riskju għoli “kif inhuma”,** irrispettivament mis-settur li qed jintużaw fih.

2.17. Filwaqt li l-KESE jirrikonoxxi l-bżonn għall-ittestjar tal-konformità tal-IA, jibża' li **valutazzjoni tal-konformità minn qabel ta' darba** (jew anki waħda ripetuta b'mod regolari) mhix se tkun biżżejjed biex jiġi ggarantit l-iżvilupp affidabbli u ċentrat fuq il-bniedem, il-mobilizzazzjoni u l-użu tal-IA b'mod sostenibbli. **IA affidabbli teħtieġ approċċ soċjotekniku kontinwu u sistematiku**, li jhares lejn it-teknoloġija mill-perspettivi kollha u minn diversi angoli. Għat-tfassil tal-politika, dan jeħtieġ approċċ multidixxiplinari fejn dawk li jfasslu l-politika, akkademiċi minn varjetà ta' oqsma, l-imsieħba soċjali, l-organizzazzjonijiet professjonali, il-professionisti, in-negozji u l-NGOs jaħdmu kontinwament flimkien. Speċjalment fdak li għandu x'jaqsam ma' servizzi ta' interess pubbliku b'rabta mas-saħħa, is-sikurezza u l-benesseri tan-nies u abbażi tal-fiducia, irid jiġi ggarantit li s-sistemi tal-IA huma adattati għal rekwiżiti prattiċi u ma jistgħux jiehdu preċedenza fuq ir-responsabbiltà tal-bniedem.

Rikonoxximent bijometriku

2.18. Il-KESE jilqa' l-istedina tal-Kummissjoni biex jagħti bidu għal dibattitu pubbliku dwar l-użu tar-rikonoxximent bijometriku mmexxi mill-IA. Ir-rikonoxximent bijometriku tal-mikroespressjonijiet, il-mod ta' kif wiehed jimxi, il-vuċi (it-ton tagħha), ir-rata tat-tahbit tal-qalb, it-temperatura, eċċ. diġà qed jintuża biex jiġu vvalutati jew saħansitra mbassra l-imġiba, l-istat mentali u l-emozzjonijiet tagħna, inkluż fil-proċessi ta' rekluṭaġġ. Biex inkunu ċari hafna, **ma teżisti l-ebda evidenza xjentifika soda li tissuggerixxi li l-emozzjonijiet li persuna thoss go fiha jew l-istat mentali tagħha jistgħu "jinqraw" b'mod preċiż mill-espressjoni tal-wiċċ, mill-mod ta' kif wiehed jimxi, mir-rata tat-tahbit tal-qalb, mit-ton tal-vuċi jew mit-temperatura, wisq inqas li permezz tagħhom tista' titbassar l-imġiba futura tagħhom.**

2.19. **Għandu jiġu nnutat ukoll li r-regolament ġenerali dwar il-protezzjoni tad-data jillimita biss sa ċertu punt l-ipproċessar tad-data bijometrika.** Ir-regolament ġenerali dwar il-protezzjoni tad-data jiddefinixxi d-data bijometrika bħala "data personali li tirriżulta mill-ipproċessar tekniku speċifiku relatat mal-karatteristiċi fiżiċi, fiżjoloġiċi jew tal-imġiba ta' persuna fiżika, li tippermetti jew tikkonferma l-identifikazzjoni unika ta' dik il-persuna fiżika". Madankollu, hafna teknoloġiji ta' rikonoxximent bijometriku, mhumiex iddisinjati biex jidentifikaw persuna b'mod uniku, iżda biss biex jivvalutaw l-imġiba jew l-emozzjonijiet tagħha. Jista' jkun li dawn l-użi ma jaqgħux taht id-definizzjoni ta' data bijometrika (ipproċessar) skont ir-r-regolament ġenerali dwar il-protezzjoni tad-data.

2.20. Ir-rikonoxximent bijometriku mmexxi mill-IA jaffettwa wkoll id-dritt usa' tagħna tar-rispett tal-ħajja privata, l-identità, l-awtonomija u l-integrità psikoloġika billi johloq sitwazzjoni fejn (b'mod kostanti) niġu osservati, segwiti u identifikati. **Dan jista' jkollu "effett disważiv" psikoloġiku, fejn in-nies jistgħu jhossuhom inklinati li jadattaw l-imġiba tagħhom għal norma partikolari.** Dan jikkostitwixxi ksur tad-dritt fundamentali tagħna għall-privatezza (integrità morali u psikoloġika). Barra minn hekk, ir-rikonoxximent bijometriku mmexxi mill-IA jista' jaffettwa drittijiet fundamentali u libertajiet oħra, bħal-liberta tal-għaqda u d-dritt ta' nondiskriminazzjoni.

2.21. Il-KESE jirrakkomanda li kwalunkwe użu tar-rikonoxximent bijometriku **jkun permess biss jekk ikun hemm effett ippruvat b'mod xjentifiku, f'ambjenti kkontrollati u taht kundizzjonijiet stretti.** L-użu mifrux tar-rikonoxximent bijometriku abbażi tal-IA biex isiru sorveljanza, traċċar, valutazzjoni jew kategorizzazzjoni tal-bnedmin jew tal-imġiba jew l-emozzjonijiet tal-bnedmin m'għandux ikun permess.

L-impatt tal-IA fuq ix-xogħol u l-hiliet

2.22. Il-KESE jinnota li l-White Paper ma tinkludix strateġija dwar kif għandu jiġi indirizzat l-impatt tal-IA fuq ix-xogħol, filwaqt li dan kien element esplicitu tal-Istrateġija Ewropea dwar l-Intelliġenża Artifiċjali tal-2018.

2.23. Il-KESE jirrakkomanda **l-involvement bikri u mill-qrib ta' haddiema, u fornituri tas-servizzi, ta' kull xorta, inklużi l-haddiema freelance, haddiema għal rashom u haddiema temporanji** – mhux biss nies li jiddisinjaw jew jizviluppaw l-IA, iżda wkoll dawk li jixtru, jimplimentaw, jaħdmu b'sistemi tal-IA jew huma affettwati minnhom. **Id-djalogu soċjali għandu jsir qabel** l-introduzzjoni tat-teknoloġiji tal-IA fuq il-post tax-xogħol, f'konformità mar-regoli u l-prattiki nazzjonali applikabbli. Fuq il-post tax-xogħol, l-aċċess għad-data tal-haddiema u l-ġestjoni tagħha għandhom ikunu għwidati minn prinċipji u regolamenti nnegozjati mill-imsieħba soċjali.

2.24. Il-KESE jixtieq jiġbed l-attenzjoni b'mod speċjali għall-IA **użata fil-proċessi tar-rekluṭaġġ, tat-tkeċċija, u tal-valutazzjoni u l-evalwazzjoni tal-haddiema.** Il-White Paper issemmi l-IA użata fir-rekluṭaġġ bħala eżempju ta' applikazzjoni b'riskju għoli li tkun soġġetta għal regolamentazzjoni irrispettivament mis-settur. Il-KESE jirrakkomanda li dan il-kamp ta' applikazzjoni jiġi estiż biex jinkludi l-IA li tintuża għas-sensji u għall-proċessi ta' valutazzjoni u evalwazzjoni tal-haddiema, iżda wkoll biex ikunu esplorati l-karatteristiċi komuni tal-applikazzjonijiet tal-IA li jistgħu jinkludu użu b'riskju għoli fuq il-post tax-xogħol, irrispettivament mis-settur. Applikazzjonijiet tal-IA li m'għandhomx bażi xjentifika, bħall-identifikazzjoni tal-emozzjonijiet permezz ta' rikonoxximent bijometriku, m'għandhomx ikunu permessi fl-ambjenti tal-postijiet tax-xogħol.

2.25. Iż-żamma jew il-kisba ta' hiliet tal-IA huma meħtieġa biex in-nies ikunu jistgħu jadattaw għall-iżviluppi rapidi fil-qasam tal-IA. Iżda l-politika u r-riżorsi finanzjarji jeħtieġ li jkunu **diretti wkoll lejn l-edukazzjoni u l-iżvilupp tal-hiliet** f'oqsma li mhumiex se jiġu mhedda mis-sistemi tal-IA (jiġifieri kompiti fejn hija vitali l-interazzjoni tal-bniedem, bħas-servizzi ta' interess pubbliku relatati mas-saħħa, is-sikurezza u l-benesseri tan-nies u abbażi tal-fiduċja, fejn in-nies u l-magni jikkooperaw, jew kompiti li nixtiequ li jitkomplew jitwettqu min-nies).

3. L-IA u l-coronavirus

3.1. L-IA tista' tikkontribwixxi biex jinkiseb fehim aħjar tal-coronavirus u tal-COVID-19, kif ukoll biex tiproteġi lin-nies mill-esponiment, tgħin biex jinstab vaċċin u tesplora l-għażliet għall-kura. Iżda xorta huwa importanti li nkunu miftuha u ċari dwar x'tista' u ma tistax tagħmel l-IA.

3.2. **Robustezza u effettività:** IA mmexxija mid-data biex tbassar ir-tixrid tal-coronavirus hija potenzjalment problematika, peress li d-data dwar il-coronavirus hija ftit wisq biex l-IA tagħti riżultati affidabbli. Barra minn hekk, il-ftit data li hemm disponibbli mhijiex kompluta u hija preġudikata. L-użu ta' din id-data għal approċċi ta' apprendiment awtomatiku jista' jwassal għal għadd kbir ta' negattivi foloz u pożittivi foloz.

3.3. **It-trasparenza** dwar id-data u l-mudelli użati, kif ukoll **l-ispjegabbiltà** tar-riżultati, huma essenzjali. F'dan il-mument partikolari, id-dinja ma tistax tirriska li tiehu deċiżjonijiet mingħajr bażi soda.

3.4. Fl-użu tal-IA fil-glieda kontra din il-pandemija, **ir-rispett għad-drittijiet tal-bniedem, il-prinċipji etici u l-legislażzjoni eżistenti** huma importanti aktar minn qatt qabel. B'mod partikolari meta l-ghodod tal-IA potenzjalment jiksru d-drittijiet tal-bniedem, irid ikun hemm interess leġittimu għall-użu tagħhom, li jrid ikun strettament neċessarju, proporzjonat u, fuq kollox, bi żmien limitat.

3.5. Fl-aħħar nett, irridu nassiguraw il-**gustizzja u l-inkluzjoni**. Is-sistemi tal-IA li qed jiġu żviluppati biex tiġi miġġielda l-pandemija għandhom ikunu mingħajr preġudizzju u ma jiddiskriminawx. Barra minn hekk, dawn għandhom ikunu disponibbli għal kulhadd u jikkunsidraw id-differenzi soċjali u kulturali tal-pajjiżi differenti milquta.

Applikazzjonijiet ta' traċċar u rintraċċar u ta' sorveljanza tas-saħħa

3.6. Skont il-virologi u l-epidemjologi, il-ftuh tas-soċjetà u l-ekonomija wara l-lockdown jeħtieġ traċċar, monitoraġġ u protezzjoni effiċjenti tas-saħħa tan-nies. Attwalment, qed jiġu żviluppati hafna **apps** għall-monitoraġġ, it-traċċar u t-tweqqi ta' kontrolli tas-saħħa, attivitajiet li normalment (u storikament) twettqu minn professjonisti. Fid-dinja kollha, hafna gvernijiet fdaw hafna fl-applikazzjonijiet ta' traċċar u rintraċċar bħala mezz għall-ftuh mill-ġdid tas-soċjetajiet.

3.7. L-użu ta' dawn it-tipi ta' applikazzjonijiet huwa pass radikali hafna. Għalhekk huwa importanti li jiġu eżaminati b'mod kritiku **l-utilità, in-neċessità u l-effettività** tal-applikazzjonijiet, kif ukoll l-impatt soċjali u legali tagħhom, qabel tittiehed deċiżjoni biex jintużaw. L-għażla li wiehed ma jużax l-applikazzjonijiet trid tibqa' hemm, u għandha tingħata prijorità lis-soluzzjonijiet inqas invażivi.

3.8. **L-effettività u l-affidabbiltà** tal-applikazzjonijiet ta' traċċar u rintraċċar hija importanti hafna, peress li l-ineffettività u n-nuqqas ta' affidabbiltà jistghu jwasslu għal hafna pożittivi foloz u negattivi foloz, għal sens falz ta' sigurtà, u għalhekk għal riskju akbar ta' kontaminazzjoni. Simulazzjonijiet xjentifiċi inizjali jqajmu dubji serji dwar jekk l-applikazzjoni ta' traċċar hux se jkollha xi effett pożittiv fuq ir-tixrid tal-virus, anke jekk tintuża minn 80 % jew 90 % tan-nies. Barra minn hekk, applikazzjoni ma tistax tirreġistra ċirkostanzi speċifiċi, bħall-preżenza tal-plexiglass u twieqi jew li wiehed ikun liebes it-tagħmir ta' protezzjoni personali.

3.9. Barra minn hekk, **dawn l-applikazzjonijiet iwasslu biex jitwarrbu (parzjalment) diversi libertajiet u drittijiet tal-bniedem**, peress li jmissu l-libertà tagħna ta' assoċjazzjoni, id-dritt għas-sigurtà, ta' nondiskriminazzjoni u għall-privatezza.

3.10. Filwaqt li hija importanti hafna, il-privatezza tinvolvi hafna aktar mid-data personali u l-anonimità tagħna. Il-privatezza tinvolvi wkoll id-dritt li wiehed ma jkunx segwit, traċċat, u mqieghed taħt sorveljanza. Ġie ppruvat, b'mod xjentifiku, li meta n-nies ikunu jafu li qed jiġu segwiti jibdeu jaġixxu b'mod differenti. Skont il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, dan l-"effett disważiv" huwa ksur tal-privatezza tagħna. L-istess kuncett wiesa' ta' privatezza għandu jiġi inkluz fid-dibattitu dwar l-IA.

3.11. Hemm riskju li d-data miġbura (issa jew fil-futur) ma tintużax biss fil-ġlieda kontra l-pandemija attwali, iżda wkoll biex jitfassal il-profil tan-nies u biex jiġu kkategorizzati u jingħataw punteġġ għal skopijiet differenti. Fil-futur aktar imbiegħed se jkun saħansitra possibbli li nimmaġinaw li **l-estensjoni indebita tal-użu tad-data** tista' twassal għal tip ta' tfassil ta' profili mhux mixtieq fis-superviżjoni u s-sorveljanza, aċċettazzjoni għall-assigurazzjoni jew il-benefiċċji soċjali, ir-reklutaġġ jew it-tkeċċija, eċċ. Għalhekk, id-data miġbura permezz ta' applikazzjonijiet bħal dawn fl-ebda ċirkostanza ma tista' tintuża għat-tfassil tal-profil, l-għoti ta' punteġġ tar-riskju, il-klassifikazzjoni, jew it-tbassir.

3.12. Barra minn hekk, **kwalunkwe soluzzjoni tal-IA użata f'dawn iċ-ċirkostanzi straordinarji, anke bl-ahjar intenzjonijiet, se tohloq preċedent**, irridu jew ma rridux. Krizijiet preċedenti wrew li, minkejja kull intenzjoni tajba, miżuri bħal dawn fil-prattika qatt ma jitnehhew.

3.13. Għalhekk, l-użu tal-IA matul din il-pandemija għandu dejjem jitkejjel u jitqabbel ma' diversi kunsiderazzjonijiet, bħal: (i) hija effettiva u affidabbli? (ii) jeżistu soluzzjonijiet inqas invażivi? (iii) il-benefiċċji huma akbar mit-thassib dwar is-soċjetà, l-etika u d-drittijiet fundamentali? u (iv) jista' jinkiseb kompromess responsabbli bejn drittijiet fundamentali u libertajiet konfliġġenti? Barra minn hekk, dawn it-tipi ta' sistemi **ma jistgħux jintużaw taht l-ebda forma ta' obbligu jew sfurzar**.

3.14. Il-KESE jhegġegħ lil dawk li jfasslu l-politika **biex ma jirrikorru malajr wisq għal soluzzjonijiet b'rabta teknoloġika**. Minhabba l-gravità tas-sitwazzjoni, nirrakkomandaw li applikazzjonijiet b'rabta ma' proġetti mfassla biex jgħinu fil-kontroll tal-pandemija għandhom ikunu bbażati fuq riċerka soda fl-epidemjoloġija, is-soċjoloġija, il-psikoloġija, il-liġi, l-etika u x-xjenzi tas-sistemi. Qabel tittiehed deċiżjoni dwar l-użu ta' dawn is-sistemi, jehtieġ li jsiru analizijiet u simulazzjonijiet tal-effikaċja, in-neċessità u s-sensittività.

Brussell, is-16 ta' Lulju 2020.

Luca JAHIER
Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew